

ZÁPIS Z KULATÉHO STOLU – ŽÁCI S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM

Datum: 21. listopadu 2017

Místo konání: Kancelář veřejného ochránce práv, Brno

Moderující:

Veronika Bazalová	Kancelář veřejného ochránce práv
Barbara Kubátová	Kancelář veřejného ochránce práv

Účastnice a účastníci:

Mgr. Michaela Jiroutová	META, o.p.s. – Společnost pro příležitost mladých migrantů
Kristýna Titěrová	META, o.p.s. – Společnost pro příležitost mladých migrantů
Mgr. Hana Marková	META, o.p.s. – Společnost pro příležitost mladých migrantů
Mgr. Dana Havlíková	Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka, z.s.
Mgr. Táňa Veselá	CZVV, Praha
Mgr. et Mgr. Gabriela Baumgartnerová	CZVV, Praha
Mgr. Vladislava Coufalová, MBA	Česká školní inspekce
Mgr. Markéta Kadaňková	Česká školní inspekce, Olomoucký inspektorát
Bc. Karin Atassi	Fond dalšího vzdělávání
Mgr. Jitka Kmentová	Gymnázium, Praha 5
Mgr. Radim Ošmera	Jihočeské regionální centrum pro podporu integrace cizinců
Mgr. et Mgr. Linda Janků, Ph.D.	KVOP
JUDr. Pavel Pořízek, Ph.D.	KVOP
Mgr. Barbora Zavřelová	KVOP
Ing. Bc. et Bc. Petr Bannert, Ph.D.	MŠMT ČR
Mgr. Bc. Vítězslav Němčák, Ph.D.	MŠMT ČR
Mgr. Petra Pátková	MŠMT ČR
Ing. Miroslava Mayerová	MŠMT ČR
PaedDr. Renée Grenarová, Ph.D. et Ph.D.	Národní institut pro další vzdělávání
PhDr. Jana Zapletalová	Národní ústav pro vzdělávání
PhDr. Jana Kašparová	Národní ústav pro vzdělávání
Mgr. Alice Kourkzi	Národní ústav pro vzdělávání
Mgr. Marta Kmeť	PC ČT – Pedagogické centrum Český Těšín
Mgr. Kateřina Šormová, Ph.D.	Ústav českého jazyka a teorie komunikace FF UK
Mgr. Linda Doleží, Ph.D.	Ústav českého jazyka FF MU Brno

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.	KVOP
MgA. Kateřina Báňová	Brno Expat Centre
Mgr. Lucia Konôpková	Brno Expat Centre
Mgr. Lenka Šafránková Pavlíčková	Magistrát města Brna

Dne 21. listopadu 2017 se v Kanceláři veřejného ochránce práv (KVOP) konal kulatý stůl s názvem „Žáci s odlišným mateřským jazykem a zkoušky z českého jazyka – překážka v přístupu ke střednímu vzdělávání?“

Veronika Bazalová úvodem přivítala všechny zúčastněné. Uvedla, že se budeme zabývat jednotnou přijímací zkouškou a maturitní zkouškou. Veřejná ochránkyně práv zvažuje, jestli doporučí změnu stávající právní úpravy. U kulatého stolu se tedy setkáváme, abychom prodiskutovali, jaké jsou možnosti, aby jednotná přijímací zkouška a maturitní zkouška lépe odpovídaly možnostem žáků s odlišným mateřským jazykem.

Veřejná ochránkyně práv **Anna Šabatová** následně přednesla úvodní slovo. Poté se účastníci kulatého stolu představili.

Michaela Jiroutová představila organizaci META a náplň její činnosti. Poté přednesla prezentaci, ve které shrnula stávající právní úpravu jednotné přijímací zkoušky a maturitní zkoušky z českého jazyka a problémy, které tato úprava představuje v praxi a v terénu.

Barbara Kubátová sdělila, že se ochránkyně o problému dozvěděla z individuálních podnětů mladých cizinců, kteří dobře neuměli český jazyk, a zkoušky z českého jazyka z toho důvodu nezvládli úspěšně absolvovat. Není známo, kolika žáků celkem se problém týká, kolik jich ze vzdělávacího procesu vypadne či ukončí své vzdělání pouze se základním vzděláním. To je problém nejen pro jejich uplatnění v zaměstnání, ale i celkovou integraci těchto lidí do společnosti. Proto se na tento problém soustředíme, oslovili jsme organizaci META, se kterou spolupracujeme. Rovněž jsme oslovili ministerstvo školství, které odpovědělo v tom smyslu, že úpravu považuje v souladu s úpravou s rovným přístupem ke vzdělání a že požadovaná úroveň je nezbytná. Předpokládá se, že si žák během studia české školy osvojí jazyk a pokud ne, má možnost opakovat základní vzdělání do 18 let věku a na střední školu jít později. Podle ministerstva školství je požadovaná úroveň nezbytná kvůli výkonu povolání, na které se na středních školách připravují. S tímto stanoviskem ochránkyně není v souladu, proto jsme se tu také dnes sešli, abychom mohli tříbit názory. Máme za to, že se kromě otázky právní a politické, jedná rovněž o otázku odbornou. Z dostupných informací není zřejmé, co můžeme po těch dětech chtít, za jak dlouho se může člověk naučit češtinu na úrovni rodilého mluvčího. Nevíme na základě čeho jsou nastaveny stávající podmínky, chybí data, nevíme, kolika dětí se to týká.

Veronika Bazalová následně uvedla hlavní část programu – diskuzi. První okruh se týká odborné otázky a to, za jak dlouho a na jakou úroveň si člověk dokáže osvojit jazyk. Další otázka se týká toho, jaké jsou dopady stávající právní úpravy do praxe. Třetí a poslední otázka se zabývá tím, zda je potřeba právní úpravu změnit. Požádala přítomné, aby se diskuze soustředila na přijímací zkoušky a středoškolské vzdělávání.

Linda Doleží reaguje na první otázku a uvádí, že se jí na to lidé často ptají, ale odpověď bohužel nezná. Každé vývojové období je specifické. Ona osobně považuje za základní období raný věk dítěte, kdy dítě nasává informace jako houba, v pozdějším věku už to neplatí. Uvádí, že data,

kteřá prezentovala Michaela Jiroutová, tj. 2–3 roky na osvojen komunikativního jazyka a 5–7 let na osvojen akademického jazyka, povaŹuje za realistick. Osobn se domnívá, Źe kdŹy jazykov podpora proběhne tak, jak m, a Źk není pod tlakem a netvoří si tak nejrůznj bariéry, je moŹn si jazyk osvojit hladce. ZleŹ rovnŹ na okolí, na tom, do jaké míry jsou uitel osvíceni a podporují jazykov rozvoj dte.

Kristýna Titěrová uvedla, Źe META, o.p.s. vychází z teorie Jima Cumminse. Ten konstatoval kritéria, kter jsou přijman celosvtov. Uvádí, Źe META nabízí intenzivn ron kurz pro děti, kter přšly z jin země a chystají se na střední školu. Źdn z dt se ale nepřehouplo přes úroveň B1. Ta doba, kterou děti potřebují k osvojen jazyka je znan. Didaktick test nemají Źanci splnit ani po roce intenzivn výuky, i přesto, Źe mají moŹnost absolvovat tento kurz.

Anna Źabatov uvedla, Źe má zkušenost týkající se zvládnutí jazyka na vysok úrovni. Uvedla, Źe její dcera pracovala jako redaktorka v deníku, kde rovnŹ jako redaktorka pracovala mlad Źena – cizinka. V době, kdy začala Źena přispívat do deníku, jí bylo 20. Po deseti letech pobytu u nás bylo stále v jejích textech co opravovat, po deseti letech ten její jazyk nebyl tak dokonal. Dodala, Źe její syn chodil do francouzsk školy v Praze, kde navštboval francouzštinu pro nerodil mluvící, coŹ byla normln souast výuky.

Veronika Bazalová podekovala za reakce a poloŹila otázku, zda mají ostatní dal postřehy k odbornosti, za jak dlouho se vůbec získá odbornost, a za jak dlouho tedy mŹe dt k maturitě?

Karin Atassi sdělila, Źe přijela s rodinou před 4 lety ze Srie kvůli válce. Rodina se v České republice usídlila v roce 2013. Uvádí, Źe její maminka je Češka, tatínek je ze Srie. M ˇtyři děti, nejstar syn měl mít maturitu, kdŹy do zem přijeli, snaŹili se najít si vešker informace, ale musel jim pomoci kamarád. Nejstar syn chodil na gymnázium, měl před maturitou. Nakonec byl zapsán a absolvoval maturitu na arabsk škole v Bratislavě, nyní studuje kurzy českého jazyka na Masarykov univerzitě. Testy úspšn splnil na 97 %, udělal kurz A1, B1, B2. Poté přšel ˇas na nostrifikaci maturity, ke které se vybral zeměpis, protože je leh. Vše musel umt v ˇeštin, také musel umt ˇíst mapu. Poprvé zkoušku neudělal, přv kvůli ˇten z mapy. Nakonec zkoušku absolvoval, hlásil se na vysokou školu, na medicínu. Přesto, Źe dělal rzn kurzy ˇeštiny, neuspěl. Pak se hlásil na byznys, test z ˇeštiny udělal, ale přesto to nešlo. Nakonec se rozhodl studovat v angličtině na Mendelov univerzitě, kde zkoušky udělal. Druh syn měl jít do 9. třídy, ale dali ho do osm, aby měl ˇas osvojit si jazyk. Dále uvedla, Źe m rodina česk občanství, a proto neměli nárok na doučování pro cizince, a nebyla jim udělena výjimka. Dcera je ve školce, ale její ˇeština je slab, dělali s ní jazykov testy a na základě toho ji dali do třídy, kde jsou děti, kter mají problém s ˇeštinou.

Veronika Bazalová podekovala za reakci a uvedla, Źe m právní úprava urit rezervy, na coŹ přv zkušenost paní Karin Atassi upozornila.

Karin Atassi nsledn sdělila, Źe syn je dobr Źk, ale bojuje s dějepisem a slohem. Problém je v tom, Źe děti jsou šikovn, ale je zde obrovsk psychick tlak. Nakonec chodí do arabsk školy, aby měli maturitu. ManŹel se také učí ˇeštinu, ale bojuje s ní, vůbec mu to nejde do hlavy. Domnívá se, Źe ten, kdo přijde v osm třídě nemá Źanci se dostat na takovou úroveň jako ˇešt Źci.

Jitka Kmentov uvedla, Źe by se ráda vyjádřila k tomu, nakolik se mŹe cizinec naučit ˇeštinu. Uvádí příklad studenta z Kamerunu, kter měl status azylanta. Student neuspěl u maturitní zkoušky a rozhodl se opakovat na jejích škole 4. ročník, zahájil tedy intenzivn kurz ˇeštiny. Maturanti mají specifick problémy, pro děti z neslovanského prostředí je obtŹn naskočit do té

úrovně, jakou mají ostatní děti. Zmiňovaný student měl například problémy s rozlišováním spisovného a nespisovného jazyka, což je pro maturitu velký problém. Nerozuměl rovněž kulturně-historickému kontextu, nerozuměl ustáleným slovním spojením, vše se tak muselo vysvětlovat. Dále uvedla, že sice rozumí cizincům, kteří obcházejí maturitu nostrifikací, ale není si jistá, jestli je to zrovna to, co by měl český stát chtít. V rámci zkoušky si u nás může cizinec udělat zeměpis, ale pak chybí český dějepis, česká kultura, český kontext. Domnívá se tak, že by se měl stát starat o to, aby děti cizinců mohly do školy chodit.

Petr Bannert uvedl, že na délku vzdělávání lze pohlížet dvěma způsoby. V lepších podmínkách za kratší dobu je člověk schopen naučit se jazyk. Buď tak přijmeme teorii, že vzdělání cizinců bude trvat déle, nebo nastavíme takové podmínky, aby to šlo lépe. Když budeme rezignovat na úroveň kvality, tak rezignujeme na úroveň kompetencí, což může v některých případech i ohrozit život. Střední škola přece připravuje na budoucí povolání. Například v elektrotechnice je to velmi důležité, v momentě, kdy se stane úraz, tak se jde do toho učiva a zjišťuje se, jak byl ten žák vzděláván. Je to sice extrém, ale je třeba si uvědomit, že ta úprava není jen o samotné zkoušce, ale i o zvládnutí odborností. Musíme se rovněž bavit o tom, co vůbec chceme, co od absolventů střední školy očekáváme, a nepodlehnout tomu, že to je jen lingvistický problém.

Anna Šabatová uvedla, že je nutné pohlížet, aby nevznikaly formální bariéry, aby nevyřadily někoho, kdo má ke studiu potenciál. Následně se mu musí věnovat maximální podpora. Jazyk má základní dorozumivací funkci a nemůžeme na ni rezignovat. Vedle toho má ale i další funkce, například estetickou a uměleckou, a to jsou ty funkce, na které bychom rezignovat mohli. Během studia musí mít žák jazykovou podporu, aby to během studia mohl dohnat, a nebyl vyloučen na základě formálních důvodů.

Petra Pátková uvedla, že se zřejmě vyjádří jako bohemistka, a nejen jako zástupkyně ministerstva školství, ale některé úlohy neumí ani české děti.

Táňa Veselá se vyjadřuje, že není pravda, že neexistují žádné úlevy, pokud chodí rok na českou školu. Žáci potřebují nutnou přípravu, aby jazyk zvládli. O to bychom měli bojovat, a ne znatelně upravovat podmínky zkoušky. Ti žáci, kteří studovali méně než čtyři roky na české škole, úlevy mají, a to zatím zmíněno nebylo, není pravda, že je nemají.

Petra Pátková uvedla, že by se pozornost neměla soustředit na úlevy. Uvedla, že pokud tady chtějí žít a chtějí se začlenit, tak je to pro ně medvědí služba. Pořád by měly nějaké úlevy, ale v běžném životě to tak nebude. Děti by měly mít co nejintenzivnější jazykovou přípravu, a to hned po příjezdu. Děti by měly absolvovat intenzivní roční kurz češtiny, a ne jít hned do školy nebo hned maturovat. Dále se dotázala, jestli si ochránkyně nebo META zjistili, jak je to v jiných zemích EU?

Barbara Kubátová odpověděla, že ochránkyně si to zjišťovala. Uvedla, že například v Německu to probíhá tak, jak bylo před chvílí zmíněno. Cizinci absolvují intenzivní kurz němčiny před studiem střední školy. Od přijetí integračního zákona v roce 2016 je to povinné.

Petra Pátková uvádí, že se rovněž musí pečlivě zanalyzovat finanční náklady, otázkou ovšem je, zda to politická scéna schválí. Pokud žák-cizinec nepůjde a nezaplatí si drahý program v angličtině, bude zase nakonec studovat v češtině a bude mít zase ty bariéry a problém pochopit realie a odbornou terminologii. Rovněž je těžké donutit učitele, aby se o takové žáky starali a věnovali jim patřičnou pozornost, a to nejen češtináři, ale i ostatní učitelé. Dále uvedla, že netuší, jakou kampaní změnit, aby se na takové žáky nepohlíželo jako na žáky druhého řádu.

Uvedla, že podle jejího osobního názoru by měla být čeština pro cizince povinná, otázkou ovšem je, zda se na to vyčlení peníze.

Barbara Kubátová dále pokračovala příklady dalších zemí. Zmiňuje Portugalsko, kde je lehčí verze maturitní zkoušky A1 až B2 s pomocí slovníku, Rakousko nemá úlevy pro cizince, pouze speciální vzdělávací potřeby. Finsko umožňuje skládat maturitní zkoušku jako zkoušku z druhého jazyka nebo jako rodilý mluvčí.

Petra Pátková zmiňuje změnu v § 20 školského zákona. Uvedla, že se rozšířilo spektrum lidí, kteří mají nějaké úlevy. Když dítě je osm let v zahraničí a přijde na konci osmé třídy a nastoupí do devítky, úlevu získat může.

Lenka Šafránková Pavlíčková uvedla, že je tu možnost dotací, které řeší dofinancování asistentů, kteří ale chybí. Dále uvedla, že problém nejsou jen středoškoláci, ale rovněž dospělí. Ti k nám přijdou s dokončeným vzděláním, mají problém s jazykem. U nich je deficit podpory velký, to je ta riziková skupina. Je prokázáno, že čím déle člověk zůstává v cizí zemi, je pravděpodobné, že tam také zůstane. Rozhodnutí zůstat se mění v čase, s integrací se ale musí začít už od prvního dne. Ukazuje se totiž, že ty první roky jsou klíčové, a pokud se promarní, tak se pak integrují těžko a mohou se tak následně zaseknout v dlouhodobé nezaměstnanosti.

Anna Šabatová připomněla zmínku o asistentech a uvedla, že se jedná o známý argument z debaty o inkluzi. Podle jejího názoru ale asistenti nejsou tak vzdělaní, jak by měli být, je potřeba, aby uměli jazyk učit. Dále uvedla, že třetina Romů a romských dětí neumí romsky, ale jejich mateřským jazykem není čeština. Uvedla, že také oni by mohli profitovat z opatření pro cizince. Dále uvedla, že poradny neumí přiznávat potřebná podpůrná opatření, jak se dozvěděla na jedné nedávné konferenci.

Jana Zapletalová sdělila, že systém podpůrných opatření není problém školského zákona. Školský zákon jako děti se speciálními vzdělávacími potřebami označuje mj. děti žijící v jiném kulturním prostředí a v jiných životních podmínkách, což zahrnuje i děti romské nebo všech menšinových etnik žijících na území České republiky. Dodává, že tam žádné omezení není. Podle jejího názoru je problém v tom, že chybí kurikulum vzdělávání češtiny na základní, ale i v mateřské škole. Co se týče romských dětí, tak sdílí názor s ombudsmankou. Sociokulturní odlišnost se nevztahuje jen k ekonomickým problémům rodiny, ale má i další charakteristiky. Domnívá se, že by se mělo zjistit, zda je dítě připraveno na studium základní školy. Nejen u Romů, ale u všech, co mají obtížné životní podmínky. Jediná cesta, jak některým pomoci je, aby školská poradenská zařízení vyjízďela do těch škol a získávala informované souhlasy. Víme, že některá školská poradenská zařízení nepracují optimálně, i nám si klienti stěžují, že dostávají doporučení, které nejsou optimální.

Veronika Bazalová se přítomných dotázala na pozitiva a rezervy stávající právní úpravy a jak by právní úpravu viděli ve vztahu k přijímacím zkouškám. Připomněla, že jsme si vyslechli určitý základ od METY, rovněž byly sdíleny příklady, jak to může působit na konkrétní žáky. Připomněla, že novelizací vypadly zahraniční školy na území republiky a zeptala se, zda mají přítomní nějaké příklady negativního dopadu.

Petra Pátková na dotaz reagovala, že u maturit nic takového nezaznamenali, u přijímacích zkoušek to zatím posoudit nelze.

Vítězslav Němčák uvedl, že v souvislosti se zahraničními školami zůstává povinnost mít kmenovou školu a absolvovat zkoušky tam.

Anna Šabatová uvedla, že podle toho, jak je daná definice, z ní budou vypadávat děti, které by úpravu potřebovaly, takže ta definice neplní svoji funkci.

Petra Pátková uvedla, že je nelogické, pokud se po čtyři roky dítěti někdo věnuje a my mu pak dáme úlevu, po těch čtyřech letech by ji teoreticky nemuselo potřebovat.

Veronika Bazalová uvedla, že se v první části diskuze zřejmě narazilo na interpretační nejasnosti. Ustanovení § 20 školského zákona hovoří o žácích, kteří získají vzdělání mimo území České republiky, těm je to prominuto. Zpřesňuje se, že je rozhodující, kde žák základní vzdělání dokončil.

Vítězslav Němčák uvedl, že se to vykládá striktnějším způsobem, jelikož co do interpretačních důsledků není možné to vykládat jinak. Jestliže ten žák prošel jakkoli dlouhým vzděláváním či-li jestli prošel devítkou, tak musí mít znalost jako ostatní, ovšem právnicky, nikoli fakticky.

Kristýna Titěrová vnímá jako pozitivní fakt, že se kategorie rozšířila.

Táňa Veselá uvedla, že pokud žák na jazykové minimum v českém jazyce nedosáhne, neměl by dostat vysvědčení. Přijímací zkoušky vychází z rámcového vzdělávacího programu. Jestliže žák prospěl, je to doklad o tom, že zvládl požadavky, které jsou na něj rámcovým vzdělávacím programem kladeny.

Veronika Bazalová se zeptala, zda má někdo zkušenost z terénu, kdy žák nemá očekávané výstupy podle rámcového vzdělávacího programu, ale přesto vysvědčení dostane.

Kristýna Titěrová sdělila, že se toto děje běžně právě cizincům, kvůli neznalosti jazyka.

Vítězslav Němčák uvedl, že by se pozornost měla soustředit na vzdělávání, nikoli na modifikaci požadavků k jednotné přijímací zkoušce a maturitní zkoušce.

Petra Pátková dodává, že když cizinec nemá znalost jazyka, učitelé si s tím rovněž nevědí rady.

Jana Zapletalová uvedla, že školský zákon hovoří i o jiných podpůrných opatřeních, kam patří i hodnocení žáka. To znamená, že právem žáka je, aby měl upravené hodnocení. Jako problematické vnímá to, že samotné školy mají s touto kategorií problém. Poradenská zařízení tak vedou k tomu, aby se s touto kategorií hodnocení naučila pracovat.

Petra Pátková uvedla, že si neumí představit změnu hodnocení na základě podpůrného opatření.

Táňa Veselá uvedla, že si to nedokáže představit u přijímacích zkoušek, v tomto případě by šlo o narušení rovných podmínek, i když už jsou ale narušeny kvůli jazyku. Pokud se jazyk nenaučí, tak bude mít žák problém. Musíme proto řešit jazykovou přípravu, jak jim pomoci jazyk zvládnout.

Petra Pátková uvedla, že se úprava hodnocení legislativně upravit může, ale nedokáže si představit, že na základě podpůrného opatření se bude třeba přidávat pět bodů.

Jana Zapletalová doplnila, že v zákoně to tak ale opravdu je, a že zkouška je ukončením procesu průběhu vzdělávání.

Petr Bannert uvedl, že se ale nevytváří jiný způsob hodnocení.

Jitka Kmentová se dotázala, proč cizinci nemají stejný přístup ke vzdělání v rámci zkoušek z češtiny jako například děti, co mají vadu sluchu.

Barbara Kubátová uvedla, že děti se sluchovou vadou mají český znakový jazyk jako jazyk mateřský, nikoli český jazyk, a skládají tyto zkoušky tomu adekvátně obsahově upravené.

Petr Bannert upozornil na další specifika, která do toho vstupují. Uvedl, že každý obor vzdělání má nějakou zdravotní způsobilost, kterou určuje Ministerstvo zdravotnictví. Žáci, co mají specializované potřeby, ti jsou například v oborech kategorie H, které jsou pro tyto žáky určeny. Upozornil, že toto je potřeba odlišovat.

Jana Zapletalová uvedla, že ve vyhlášce je například úprava velikosti písma nebo text v Braillově písmu.

Petra Pátková se domnívá, že žák-cizinec a neslyšící jsou dvě odlišné kategorie, které nelze slučovat.

Veronika Bazalová se dotazuje, zda Národní ústav pro vzdělávání vypracovává kurikulum češtiny jako druhého jazyka.

Jana Kašparová uvedla, že se připravují indikátory a nástroje ověřování vstupních znalostí cizinců, aby se dal sledovat pokrok ve znalostech. To bude doprovázeno metodickými nástroji, aby to mohli žáci i učitelé vyhodnocovat. Rovněž dodala, že ji u diskuze mrzí, když se uvádí, že školy něco nechtějí. Sama ví o tom, že se školy těmto žákům věnují, doučují je, pouze to nikde nevykazují a nemluví o tom. Souhlasí s tím, že je problematické, když ředitel do prvního ročníku přijme někoho, kdo neumí česky. To potom není problém jen předmětu českého jazyka, ale i v ostatních předmětech. Dodala, že takový žák by měl nejdříve projít nějakým vstupním kurzem.

Veronika Bazalová se dotázala, zda je nějaký prostor pro to, aby byl český jazyk zařazen jako cizí jazyk, zda je možné to zařadit alespoň do kurikula základního vzdělávání. Rovněž uvedla, že nevíme, kolika žáků se to vlastně týká a zeptala se, jestli je možnost do položek sledovaných ve statistických ročenkách přidat položku „žák s odlišným mateřským jazykem“. Je tam totiž uvedeno jen žák-cizinec.

Táňa Veselá uvedla, že žákům cizincům nedělá didaktický test problém, problém je právě u písemné práce. Rozdíl ve výsledcích didaktického testu je minimální – 5,4 % cizinci, 5 % jsou Češi. Písemná část dělá podstatně větší problém než něco se naučit.

Petr Bannert uvedl, že jakákoli data budou určitě prospěšná a že zavedení nové kategorie žáků s odlišným mateřským jazykem do školské statistiky je možný. Poukázal na zmiňované zkušenosti z Finska a uvedl, že je otevřen diskuzi o českém jazyce jako druhém jazyce, nesmí se ale zapomenout, že to má celou řadu souvislostí.

Petra Pátková se dotázala, zda čeština pro cizince bude dostačující a zda se s ní pak cizinci uplatní.

Kristýna Titěrová uvedla, že není nutné upravovat zkoušky, ale měla by se upravit podpora. Cizinci se potřebují učit češtinu jako druhý jazyk. To není degradovaná čeština, jen je třeba učit se ji jiným způsobem, aby se dokázali domluvit a postupně ji ovládli na určitou úroveň. Upozornila, že nestačí učit se jazyk tři hodiny týdně. Dále uvedla, že je nutné upravit podmínky přijímání. Bude trvat dlouho, než se vytvoří nové kurikulum, do té doby by mělo dojít k úpravě.

Čeština jako druhý jazyk je ta správná cesta, není důvod se tomu vyhýbat. Funguje to v zahraničí, stačí se podívat do Finska či Německa, tam to tak je a funguje to.

Petr Bannert upozornil, že nikdo neříká, že se tomu chce ministerstvo vyhýbat, jen je třeba vše dobře promyslet.

Kristýna Titěrová doplnila, že toto již funguje jako podpůrné opatření, ale chybí k tomu kurikulum. Učitelé pak neví, co a jak učit.

Marta Kmeť uvedla, že například ve zmiňovaném Finsku se finština učí prostřednictvím jazyka těch žáků čili například arabští žáci se finštinu učí prostřednictvím arabštiny. Češtinu také učíme prostřednictvím mateřského jazyka, díky tomu jsou vysoce nad průměrem, pokud je příprava intenzivní, tak se vše zvládnout dá. Upozorňuje také na důležitost zapojení rodiny. Rodině se musí říct, jak může dítěti pomoci připravit se na hodinu. Příprava to ale musí být intenzivní a pokud to situace dovolí, tak za pomoci mateřského jazyka.

Lucia Konôpková sděluje osobní zkušenost, kdy studovala francouzštinu na bilingvním gymnáziu. Uvedla, že postupně byly přidávány jednotlivé předměty a po prvním ročníku už to jazykově nebyl žádný rozdíl. Dodává, že úspěšnosti bilingvních gymnázií je velká, jejich absolventi studují i v zahraničí. Kdyby se nastavilo postupné přibírání předmětů, mohlo by to být efektivní. Souhlasí také s tím, že je důležitá podpora rodiny. Když se zapojí i rodina, například když si rodiče založí facebookovou skupinu, a bude se k tomu přistupovat jako k tomu druhému jazyku, tak to může být ten nejefektivnější způsob učení. Také je důležité, aby se začalo už od začátku.

Veronika Bazalová shrnuje, že jsme probrali právní úpravu k jednotným přijímacím zkouškám a maturitní zkoušce a následně bychom se mohli zaměřit na to, co by se mohlo změnit.

Petra Pátková upozornila, že bilingvní gymnázia jsou výběrové střední školy, kam jdou maximálně motivovaní lidé, a proto se to nedá srovnávat. Ptá se také, co to znamená začít hned od začátku. Pro někoho je to druhá třída, pro někoho 14 let nebo 16 let.

Kristýna Titěrová uvádí, že to také souvisí s financováním. Ustanovit češtinu jako druhý jazyk jako součást kurikula je cesta, jak získat potřebné finanční prostředky ze systému financování regionálního školství.

Petra Pátková uvedla, že problémem je také nedostatek aprobovaných učitelů češtiny pro cizince. Upozornila, že dostatek učitelů nemáme, nemělo by to tedy skončit tak, aby se pouze naplnilo kurikulum, ale bude to nakonec učit kdokoli.

Kristýna Titěrová uvedla, že se na tom nedá postavit systém podpory, když nejsou odborní učitelé.

Anna Šabatová uvádí, že je důležité zaměřit se na vyšetření pedagogicko-psychologických poraden. Táže se, zda to není jejich přetěžování, zda je opravdu nutné, aby dítě absolvovalo vyšetření ve školském poradenském zařízení, když je jeho potřeba zjevná, a zda by tato kompetence, tj. určení, že žák potřebuje další hodiny češtiny jako druhého jazyka navíc, neměla zůstat na škole. Dodává, že neví, zda to lze za stávající legislativy takto udělat.

Hana Marková uvedla, že se musí zohlednit i to, zda dítě přijelo nedávno. Estetická úroveň, schopnost napsat esej je nadstavba.

Gabriela Baumgartnerová uvedla, že estetická funkce jazyka není v maturitní zkoušce moc dominantní. I žák, který má podprůměrnou slovní zásobu, je schopný zvládnout maturitní zkoušku.

Táňa Veselá doplňuje, že když se maturita sestavuje, jsou do ní zahrnuty i otázky pro žáky, kteří jsou čtyřkaři, protože podle jejího názoru i takový žák má možnost maturitní zkoušku složit.

Jitka Kmentová se přimluvila, aby byl čas u toho testu delší, aby toho mohli žáci zvládnout víc. Ohledně intenzivního kurzu češtiny pro cizince se domnívá, že by mohl pomoci i těm, co přicházejí i ve vyšším věku.

Veronika Bazalová se dotazuje, zda by pomohlo navýšení časového limitu u písemné práce a didaktického testu a zda mají přítomní konkrétní návrh, jak by se to zvýšení mělo provést a pro jak velký okruh žáků.

Gabriela Baumgartnerová sděluje, že bez intenzivní výuky češtiny samotné navyšování času nepomůže.

Michaela Jiroutová zmiňuje případ studentky původem z Mongolska. Ta se jí svěřila, že se před maturitou věnovala intenzivně práci v češtině, včetně vypracování slohových úloh a testů. Studentka jí pak sdělila, že ten čas na přípravu jí velmi pomohl, víc se uklidnila a mohla se tak během zkoušky více soustředit. Čím jsou děti nervóznější, tím více chyb dělají. U této studentky se potvrdilo, že se vše dokázala naučit, ale s více časem.

Gabriela Baumgartnerová uvedla, že toto nerozporuje, navýšení je vhodným nástrojem, jen se nedomnívá, že je to úplně funkční řešení.

Kristýna Titěrová uvedla, že sama struktura testu může být pro žáky bariérou.

Gabriela Baumgartnerová uvedla, že nesouhlasí s tím, že by bylo potřeba zavést předmět, kde by se měli děti učit strategie k testu.

Linda Doleží uvedla, že maturita z češtiny nejde složit, pokud člověk není na úrovni rodilého mluvčího. Didaktický jazyk ověřuje metajazyk, který osobně považuje za nejtěžší součást zkoušky. Psaní lze nějakým způsobem natrénovat a ústní zkoušku možná také, člověk ale musí být na té úrovni, aby ji složil. Nedovede si tak představit, že ji člověk složí bez této úrovně.

Kateřina Báňová uvedla, že souhlasí s tím, že problémem může být samotná struktura testu. I samotné zadání testuje porozumění jazyku. Když člověk zadání pochopí, potom je šance, že ten úkol splní. Podporuje také názor, že součástí přípravy je i dril toho, jak na to. Jedna z forem přípravy tak může být i práce s reálnými testy, což by mohlo odbourat nervozitu ze zkoušky.

Petra Pátková uvedla, že nesouhlasí s tím, že maturitu nemůže udělat nikdo jiný než ten, kdo je rodilý mluvčí. Upozornila, že se v diskuzi stále mluví o neúspěšných žácích, ale za těmi neúspěchy může být i nepíle. To, že to není hendikep, ale že se žáci prostě nepřipravili. Netvrdí, že se nemáme bavit o tom, jak zlepšit češtinu cizinců, je třeba si ale uvědomit, že někteří lidé maturitu nezvládnou nikdy, protože na to prostě nemají. Dále uvedla, že je možné naučit je strategii, dát do hodin interpretaci textu, což stále hodně učitelů nedělá a žáci tím pak trpí. V tomto jsou mezery, nejde jen o nastavení maturity.

Hana Marková připomněla, že je také důležité edukovat odbornou veřejnost, mít platformu, kde by se k informacím lidé dostali.

Petra Pátková uvedla, že pokud někdo cíleně pomoc nevyhledá, pořád platí, že štěstí přeje připraveným. Člověk, který potřebuje pomoc, musí být také aktivní. Také finance hrají roli, ta rodina, která ví, co chce, tak neváhá zaplatit nějaký kurz. Nedá se vždy spoléhat, že systém za ně vše vyřeší.

Barbara Kubátová uvádí, že se povětšinou jedná o děti rodin migrantů, tj. v takové finanční situaci, kdy si placené kurzy nemohou dovolit. Dále uvedla, že se na ochránkyni právě obrací ti, kteří vynaložili enormní snahu, a přesto neuspěli, nejsou to tedy ti, kterým je to jedno.

Petra Pátková uvádí, že to také netvrdí.

Anna Šabatová apeluje, že je to právě ministerstvo školství, které má moc stávající situaci změnit.

Veronika Bazalová na závěr shrnuje zásadní informace z diskuze. Ministerstvo školství je otevřeno myšlence českého jazyka jako druhého jazyka. Dozvěděli jsme se, že pouze některé části v didaktickém testu působí problémy. Podpora by měla být už během základní a střední školy. Zásadní je intenzivní jazyková podpora v češtině jako druhém jazyce. Zazněla i možnost individuálního hodnocení a přiznávání delšího času na vypracování testu většímu okruhu žáků s odlišným mateřským jazykem než je nyní. Důležitá je rovněž spolupráce s pedagogy, připravit je na to, že budou mít cizí žáky a naučit je s nimi pracovat.